

Ірина Олександрівна Бец,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської мови
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ЯК ОДНА З ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ- ПРИКОРДОННИКІВ

У статті розглядається питання щодо розвитку мотивації як однієї з педагогічних умов при реалізації якої відбуватиметься успішне формування науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Ключові слова: науково-дослідницька компетентність, педагогічна умова, майбутні офіцери-прикордонники, мотивація, науково-дослідницька діяльність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для визначення основних педагогічних умов формування науково-дослідницька компетентність (далі – НДК) майбутніх офіцерів-прикордонників важливе значення має визначення особливостей цієї роботи, насамперед з'ясування її сутності, передумов, а також підходів та принципів її організації.

При організації формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК було взято до уваги, що:

робота з формування НДК повинна мати концептуальний характер, тобто опиратися на теоретичні підходи й принципи, які визначають основні ідеї підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до науково-дослідницької діяльності (далі – НДД);

ця робота повинна мати універсальний характер, тобто не залежати від змісту інноваційних процесів у конкретних педагогічних умовах і давати курсантам цілісне уявлення про структуру й послідовність НДД;

робота з формування НДК повинна відрізнятися технологічністю, тобто враховувати можливості для цього в умовах освітнього закладу й передбачати опис цього процесу, тобто методи, засоби, форми формування НДК майбутніх офіцерів-прикордонників;

цю роботу потрібно будувати на взаємозв'язку психолого-педагогічного та технологічного компонентів через включення науково-дослідницької складової в професійне навчання, зокрема вивчення навчальних дисциплін кафедри англійської мови, педагогіки та психології.

Окрім цього, було враховано значення поняття «формування». Новий тлумачний словник української мови подає кілька значень цього поняття: по-перше, «надавати чому-небудь певної форми, вигляду тощо»; по-друге, «давати існування чому-небудь; створювати, надаючи якоїсь структури, організації, форми»; по-третє, «організовувати, створювати що-небудь, добирати» [1, с. 666].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. У педагогіці «формування» трактують, по-перше, як процес розвитку й становлення особистості під впливом виховання, навчання, соціального середовища; як цілеспрямований розвиток особистості або тих чи інших її сторін, якостей під впливом виховання й навчання; як процес становлення людини як суб'єкта й об'єкта суспільних відносин. По-друге, педагоги вважають, що формування – це «процес становлення людини як соціальної істоти під впливом усіх факторів – екологічних, соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних і т. д. Формування передбачає певну закінченість людської особистості, досягнення рівня зрілості, стійкості» [2, с. 169]. По-третє, формування – це «становлення, придбання сукупності стійких властивостей й якостей; при цьому формувати – означає надавати форму чому-небудь, стійкість, закінченість, певний тип» [2, с. 119].

З огляду на це, формування НДК у майбутніх офіцерів-прикордонників можна визначити як педагогічний процес, під час якого здійснюється

цілеспрямована взаємодія педагогічного колективу навчального закладу із курсантами з метою набуття ними науково-дослідницьких знань, умінь і навичок, розвитку їхніх дослідницьких якостей, що необхідні для ефективного вирішення завдань дослідницького характеру при виконанні службових обов'язків з охорони державного кордону. Формування НДК є також процесом переходу курсанта в позицію дослідника, що здійснюється через внутрішнє джерело особистісного розвитку, вибір мети, способів і засобів її досягнення, орієнтацію на дослідницьку діяльність.

Далі для обґрунтування педагогічних умов формування НДК майбутніх офіцерів-прикордонників було враховано загальні особливості формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК. Ці особливості стосуються концептуального, загальнодидактичного та методичного рівнів.

У концептуальному плані процес формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК можна описати так: процес формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК має забезпечувати її формування як складової готовності до майбутньої професійної діяльності. Основою формування НДК при цьому має бути інтеграція навчальної, позанавчальної та інноваційно-дослідницької діяльності курсантів.

Загальнодидактичний рівень формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК визначає опис теоретичних підходів і принципів формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК. Підхід можна трактувати як положення теорії, що визначає напрямок, основу моделювання формування НДК. Серед основних теоретичних підходів до формування НДК у майбутніх офіцерів-прикордонників необхідно назвати системний, інтегративний, наукознавчий та діяльнісний.

Системним підходом (і методом) можна назвати такий, при якому досліджувані предмети і явища розглядають як частину або елементи певного цілісного утворення. Ці елементи мають різноманітні зв'язки як усередині об'єкта, так і з зовнішнім середовищем. У педагогіці найважливіші аспекти системного підходу розробили І. Блаубер, І. Юдін та ін. [3]. Системний підхід

вимагає дотримання цілісності й структурності об'єкта, урахування всієї сукупності його внутрішніх і зовнішніх зв'язків та розгляду об'єкта дослідження у взаємозв'язку кількісних і якісних змін. З позицій цього підходу роботу з формування у майбутнього офіцера-прикордонника НДК необхідно досліджувати як цілісний процес у єдності всіх складових і з урахуванням впливу на нього всіх можливих факторів. Цей процес слід будувати з урахуванням взаємозв'язку професійної, педагогічної, управлінської та НДД офіцера-прикордонника.

Інтегративний підхід передбачає створення найбільш сприятливих умов для навчання й розвитку курсантів через гнучкість змісту навчання, пристосування дидактичної системи до потреб особистості на основі індивідуалізації освітньої програми й інтеграції різних факторів впливу на індивідуально-професійний розвиток. Основні аспекти цього підходу розробили та дослідили С. Батишев, П. Сікорський, П. Юцявичене та ін. [4]. Інтегративний підхід передбачає оптимізацію, структурування змісту навчання й наукового дослідження, забезпечення можливості самостійного вибору курсантами траєкторії навчання, логіку й взаємозв'язок різних етапів НДД офіцерів-прикордонників.

Наукознавчий підхід передбачає глибокий теоретичний аналіз наукової інформації, ідей, гіпотез і концепцій в інформаційному суспільстві (І. Герасимов, В. Журавльов та ін.), аналіз самого процесу виникнення нових гіпотез, законів, теорій науки (Н. Кушнарєнко, В. Шейко та ін.) [5].

Діяльнісний підхід (Г. Атанов, П. Гальперін та ін.) [6; 7] у свою чергу передбачає, що кінцевою метою навчання є формування способу дій: спосіб дій можна сформулювати тільки в діяльності, яку, якщо її спеціально організовано, називають навчальною; механізмом навчання є не передача знань, а управління навчальною діяльністю. Положення цього підходу визначають необхідність пошуку спеціальних методів навчання, створення таких навчальних ситуацій, при розв'язанні яких курсанти опановували б знання й способи дій. Зокрема Г. Атанов наполягає, що процес навчання необхідно розглядати як діяльність.

Для викладача це означає, що в процесі навчання, при передачі досвіду суспільно-історичної практики він повинен формувати в курсантів уміння діяти [6, с. 8]. Загалом діяльнісний підхід визначає необхідність включення курсантів у різні види діяльності, зокрема дослідження, проектування, а також орієнтацію навчального процесу на розвиток самостійності й відповідальності курсантів за результати своєї діяльності. За таких умов діяльність фахівця матиме творчий, дослідницький характер. Ці позиції мають важливе значення для побудови навчальної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Метою статті є визначення та реалізація розвитку мотивації як педагогічної умови формування науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мають місце принципи формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК. Вони є загальнопедагогічними і загальнодидактичними характеристиками процесу формування НДК. Принципи – це керівні ідеї поведінки або діяльності. В загальній дидактиці принципами навчання позначають конкретні рекомендації про шляхи досягнення цілей навчання на основі його пізнаних закономірностей [8, с. 290].

Серед принципів формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК необхідно виділити принципи науковості, інноваційності, прогностичності, випереджальної професійної підготовки та соціально-економічної обумовленості змісту підготовки.

Окрім особливостей концептуального та загальнодидактичного рівнів, при організації формування НДК офіцера-прикордонника велике значення має і методичний рівень цієї роботи. Методичний рівень формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК передбачає поетапний опис цієї роботи, зокрема визначення змісту, методів, засобів та форм.

Аналіз практики формування НДК курсантів військового ВНЗ дозволив установити, що вона формується в процесі науково-дослідницької роботи курсантів при створенні, по-перше, загальноузівських умов для НДД, а

по-друге, педагогічних умов науково-дослідницької роботи курсантів. Серед загальноузівських умов НДД можна, зокрема, виокремити реальне планування й організацію НДД, забезпечення взаємозв'язку НДК й навчального процесу, методико-інформаційний супровід НДД та ін.

Як правило, загальноузівські умови організації науково-дослідницької загалом залежать від педагогічного колективу ВНЗ та від діяльності керівництва навчального закладу. Проте необхідно зазначити, що безпосередньо на формування НДК курсантів має вплив викладач. Він створює умови для формування НДК другого рівня – педагогічні умови науково-дослідницької роботи курсантів.

Відповідно до визначення, поданого у Новому тлумачному словнику української мови, «умова – це, по-перше, необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь; по друге, це обставини, особливості реальної дійсності, при яких відбувається або здійснюється що-небудь» [1, с. 617]. Така інтерпретація умов вказує насамперед на причинно-наслідкові відношення об'єкта дослідження.

Сучасна дидактика трактує поняття «умова» як сукупність факторів, компонентів навчального процесу, що забезпечують успішність навчання [9]. Педагогічні умови є істотним компонентом процесу навчання і виховання, вони позначають певну сукупність заходів педагогічного процесу, спрямованих на досягнення поставленої мети. На думку В. Риндак, умови є вирішальним фактором результативності, оскільки вони складають те середовище, в якому необхідні явища, процеси виникають та розвиваються. До педагогічних дослідницька зараховує ті умови, що їх свідомо формують у навчальному процесі та які забезпечують найбільш ефективно формування та перебіг необхідного процесу [10, с. 120]. Йдеться про сукупність заходів, тобто зміст, форми, методи, педагогічні прийоми й засоби, що передбачають взаємодію з внутрішнім світом молодого людини – її потребами, інтересами, ціннісними орієнтаціями та ін. Стосовно теми нашого дослідження педагогічні умови можна трактувати як *комплекс взаємозалежних і взаємообумовлених заходів,*

що забезпечують формування їхньої НДК та підготовку до вирішення науково-дослідницьких завдань в сфері захисту державного кордону.

Окрім визначення підходів, принципів формування НДК, що складають теоретико-методологічну основу цієї роботи, було також проаналізовано напрацювання вчених у цьому аспекті. До прикладу, Ю. Комарова вважає, що для формування НДК фахівців засобами іноземної умови потрібно розробити й застосувати оптимальну технологію навчання, яка інтегрувала як традиційні професійно-орієнтовані методи, так й інноваційні методи: професійно-орієнтовані етюди, крос-культурні коментарі професійно-орієнтованих ситуацій, віртуальне вирішення професійно-орієнтованих завдань, дискурсне спостереження, професійно-орієнтовані тренінги та ін. [11, с. 9].

На думку В. Тагірова, педагогічні умови повинні передбачати орієнтування викладача на компонентний склад НДК, реалізацію викладачем всіх напрямків формування НДК, зокрема включення НДД в поточний навчальний процес; організацію й проведення науково-дослідницької роботи в рамках наукових товариств; організацію й проведення наукової праці під час практики та ін. [12, с. 175–176].

О. Добровольсков при формуванні дослідницьких умінь пропонує врахувати залежність науково-дослідницької роботи від мотивації, особистісного сенсу для студентів; від особистісних якостей, педагогічної майстерності, професіоналізму викладача. Основними формами і методами інноваційного навчання автор називає: курсове проектування, підготовку й участь у конкурсах та олімпіадах за спеціальністю, самостійну роботу студентів над інноваційними проектами, виконання лабораторного практикуму, дидактичні ігри, роботу в складі науково-дослідницької групи, організацію студентських наукових товариств та ін. [13, с. 12].

М. Головань вважає, що ефективність формування дослідницької компетентності забезпечується такими педагогічними умовами: гуманізація педагогічного процесу, що полягає у визнанні самоцінності студента, наданні йому можливості максимальної реалізації потенціалу в навчально-

дослідницькій діяльності; створення освітнього середовища, що стимулювало б дослідницьку активність студентів, підтримувало позитивну мотивацію та інтерес до дослідницької діяльності; використання активних методів навчання; поетапного розвитку дослідницької компетентності студентів [14, с. 23].

3. Борисова вважає, що дослідницьку компетентність можна сформуванати, якщо, по-перше, освітній процес буде організовано з урахуванням державної, національної та регіональної політики; по-друге, якщо особистісний та освітній потенціал студента буде реалізуватися в індивідуальному режимі як результат цілеспрямованого саморозвитку; по-третє, якщо розкриття особистісного та науково-творчого потенціалу студента буде забезпечено створенням відповідного індивідуального освітнього простору; по-четверте, якщо процес творчого науково-пізнавального саморозвитку буде мати характеристики спеціально організованого технологічного процесу [15, с. 10–11].

М. Колдіна серед педагогічних умов підготовки до НДД майбутніх педагогів називає орієнтацію педагога на формування науково-дослідницьких умінь; навчання через НДД (розробка творчих завдань, дослідницьких ситуацій, участь студентів у науково-практичних конференціях); включення студентів у науково-дослідну, науково-виробничу, інноваційну діяльність; впровадження педагогічних інновацій в освітній процес; впровадження навчального курсу «Науково-дослідницька робота: методологія, теорія, практика організації й проведення» [16, с. 79].

Окрім цього, було враховано думки таких вчених, як Н. Аксенова, М. Байдан, В. Журавльов, М. Скаткін, В. Сластьонін та ін. про те, що формування важливої якості сучасного фахівця – НДК – відбувається насамперед під час НДД у навчальному закладі. Як зазначають учені, НДК залежить від глибини й рівня науково-дослідницької роботи у ВНЗ загалом, від складу й професіоналізму викладачів, якості навчальних планів і програм навчання, забезпеченості курсантів навчальними виданнями, матеріально-технічного забезпечення та ін.

Важливе значення для формування НДК мають усі види навчальних занять, оскільки їхнім основним завданням є формування систематизованих наукових знань (когнітивний компонент), розкриття стану й перспектив розвитку відповідної галузі науки й техніки (операційний компоненти), стимулювання курсантів до активної пізнавальної діяльності (мотиваційний компонент НДК).

Урахування цих положень, а також компонентного складу НДК у майбутніх офіцерів-прикордонників дозволило однією з педагогічних умов формування визначити *розвиток у них мотивації до НДД*. На важливість цієї умови вказувало багато дослідників. Зокрема К. Абульханова-Славська, Г. Костюк, С. Максименко, С. Рубінштейн, А. Маркова, Д. Узнадзе [17] зазначають, що для підвищення ефективності навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців важливо постійно вдосконалювати їхню потребнісно-мотиваційну сферу. Д. Узнадзе щодо цього підкреслював, що потреба – це джерело активності. Там, де немає ніякої потреби, не може бути і мови про активність. На думку Д. Узнадзе, глибоке пізнання мотивів навчально-професійної діяльності студентів може забезпечити успіх, спрямувати їхню активність у русло професійного розвитку [17, с. 89]. Психологи вказують на необхідність цілеспрямованого формування у студентів позитивної мотивації навчально-професійної діяльності [18, с. 163]. Як підкреслював С. Рубінштейн, «мотив як спонукач – це джерело дій» [19, с. 401].

Л. Божович вказувала, що при організації навчальної діяльності слід враховувати кілька видів мотивів. Одні мотиви, на думку дослідниці, стосуються особистісного розвитку молодої людини, її спрямованості. Це бажання одержати схвалення батьків або викладача, здобути авторитет серед одногрупників. Це широкі соціальні мотиви, вони виходять за межі самого навчального процесу. Інші мотиви стосуються переважно самої діяльності. Це навчально-пізнавальні інтереси, задоволення, які виникають в результаті значної інтелектуальної активності чи подолання труднощів [20, с. 127].

Н. Мешков та А. Реан звертали увагу на те, що «сильні» і «слабкі» студенти відрізняються не рівнем інтелекту, а силою, якістю і типом мотивації навчальної діяльності. Учені підкреслювали, що висока позитивна мотивація може компенсувати недостатній рівень знань, умінь та навичок. Натомість, яким би здібним і ерудованим не був студент, без бажання і прагнення до навчання – високих успіхів він не досягне [19, с. 401]. Як правило, «сильні» студенти відрізняються внутрішньою мотивацією: вони хочуть опанувати професією на високому рівні, а «слабкі» студенти мають найчастіше зовнішні, ситуативні мотиви: вони, перш за все, хочуть уникнути осуду і покарання тощо.

Л. Подоляк та В. Юрченко вказують, що при зовнішній мотивації студенти «по-споживацькому» ставляться до навчання, вчать все для того, щоб тільки відповісти, отримати оцінку. За іншої ситуації, при внутрішній мотивації, у студента на першому місці – професійні та пізнавальні інтереси [21, с. 161]. А. Бугріменко довів, що внутрішньомотивовані студенти більше «занурені» в навчальний процес, більш активні, свідомі, більше орієнтовані на процес і результат навчально-професійної діяльності, а активність зовнішньомотивованих студентів обумовлена не стільки пізнавальними або професійними мотивами, скільки зовнішніми щодо процесу і результату навчальної діяльності, наприклад, одержати стипендію [21, с. 161].

Учені вказують на різні шляхи підвищення мотивації курсантів до НДД. Зокрема В. Риндак зазначає, що педагогічний аспект проблеми полягає в тому, щоб широкий спектр об'єктивних цінностей світу зробити предметом усвідомлення, переживань і потреб особистості, зробити так, щоб об'єктивні цінності стали суб'єктивно значимими, стійкими життєвими орієнтирами людини, її ціннісними орієнтаціями [10, с. 125]. Для цього В. Риндак пропонує спонукати студентів формулювати свої ідеї; ознайомлювати з поняттями, які суперечать їхнім уявленням; спонукати висувати здогади, альтернативні пояснення; давати їм можливість досліджувати свої припущення у вільній та невимушеній обстановці, не боячись зробити помилку; розширювати фонд знань і надавати

студентам можливість застосовувати нові уявлення до широкого кола явищ, щоб вони могли оцінити їхнє прикладне значення [10, с. 125].

В. Якунін зазначає, що найважливіше значення для розвитку мотивації до навчання є його професійна спрямованість. При аналізі динаміки в структурі навчальної мотивації він з'ясував, що на всіх курсах провідне місце займають професійні мотиви, потім пізнавальні, потім мотиви соціальної ідентифікації та, нарешті, утилітарні мотиви. На цій основі В. Якунін зробив висновок, що для підвищення мотивації як до навчальної діяльності, так і до науково-дослідницької, важливо звертати увагу на професійну спрямованість навчання [Якунін, с. 253]. Це можна робити як через підкреслення важливості цієї роботи для подальшої службової діяльності, так і через введення у навчальний процес ситуацій, що моделюють майбутню професійну діяльність. Л. Подоляк і В. Юрченко також підкреслюють, що необхідно, щоб майбутні фахівці усвідомлювали свій ціннісний життєвий простір і бачили його зв'язок з обраною професією [21, с. 159].

З урахуванням думки зазначених вчених ми з'ясували, що для розвитку мотивації курсантів до НДД важливо:

ознайомлювати курсантів з майбутньою професійною діяльністю та з вимогами, які вона висуває до знань, умінь і якостей офіцера-прикордонника в аспекті його НДК;

надавати уявлення про офіцера-прикордонника, його дії у нестандартних ситуаціях;

формувати позитивний «Образ-Я», адекватної професійної самооцінки курсанта як дослідника;

формувати ціннісні орієнтації, що пов'язані з науково-дослідницьким аспектом професійної діяльності;

виробляти у курсантів потребу і вміння самостійно працювати з літературою, вчитися самостійно вирішувати науково-дослідницькі завдання;

забезпечити умови для самопізнання, самовиховання, стимулювати прагнення курсанта як науковця до самовдосконалення.

Окрім цього, як зазначають Л. Подоляк, В. Юрченко, з урахуванням того, що мотиви формуються в діяльності, важливо забезпечувати особистісне залучення курсанта у процес навчання. Для формування позитивної мотивації навчально-дослідницької та НДД курсант повинен стати її суб'єктом [21, с. 168]. На думку дослідників, для цього важливо створювати умови для того, щоб курсанти могли виявляти свою пізнавальну активність, інтелектуальну ініціативу і самостійність у виборі шляхів наукового дослідження [21, с. 167].

На значення самостійності для розвитку у людини уміння вирішувати складні завдання пошукового характеру вказували такі вчені, як А. Алексюк, Н. Кузьміна, Я. Коменський, І. Лернер, М. Махмутов, П. Підкасистий, М. Скаткін та ін.]. Зокрема, як зазначають З. Курлянд, Р. Хмелюк, А. Семенова та ін., самостійність є необхідною умовою будь-якої діяльності. Вираження самостійності особистості – це вчинки, дії, висловлювання, її оцінка як навколишніх людей, так і самої себе. Вищому рівню самостійності властиві продуктивний творчий характер, нестереотипність рішень, вчинків, дій самої особистості [22, с. 155–156]. Дослідники підкреслюють, що самостійна особистість не тільки вирішує поставлені завдання або ті, що виникають перед нею, а й ставить перед собою цілі за власним почином, тобто володіє ініціативністю, і більше того, після прийняття рішення самостійна особистість готова нести відповідальність за його виконання, за свої дії... На підставі самокритичного аналізу, рефлексії така людина знаходить все більш адекватні рішення, що допомагають вирішити проблемні завдання [22, с. 156]. З. Курлянд, Р. Хмелюк, А. Семенова та ін. підкреслюють, що самостійність особистості можна розвивати, насамперед, в діяльності, через прийняття рішення та їх виконання. У такому випадку людина оволодіває способами прийняття рішень і у неї розвиваються необхідні особистісні якості [22, с. 157–158].

Висновки та перспективи подальших розвідок за цим напрямом.

Загалом учені підкреслюють, що навчання має набути особистісного життєвого

сенсу. Весь процес навчання потрібно спрямовувати на життєве самовизначення і професійне самоствердження майбутніх фахівців, розвиток їхніх потенційних дослідницьких можливостей. Лише за сформованості потреби в самореалізації розвиватимуться загальні й професійні дослідницькі здібності курсантів. Таким чином, важливою умовою формування у майбутніх офіцерів-прикордонників НДК є розвиток їхньої мотивації до НДД через професійну спрямованість матеріалу та посилення самостійності при виборі шляхів наукового пошуку, сприяння їхньому саморозвитку і самоактуалізації.

Перспективними напрямком дослідження є обґрунтування методики розвитку науково-дослідницької компетентності у майбутніх офіцерів-прикордонників; дослідити психолого-педагогічні чинники, що впливають на розвиток науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ; аналізувати досвід формування науково-дослідницької компетентності в офіцерів правоохоронних органів провідних країн світу.

Список використаної літератури

1. Яременко, В. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / В. Яременко, О. Сліпущко. – К. : Аконіт, 2007. – Т. 3. – 862 с.
2. Педагогический энциклопедический словарь / ред. кол. : Б. М. Бим-Бад [и др.]. – М. : Большая рос. энциклопедия. – 2002. – 680 с.
3. Блаубер, И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блаубер., Э. Г. Юдин. – М. : Наука, 1973. – 270 с.
4. Батышев, С. Я. Актуальные проблемы подготовки рабочих в средних профтехучилищах / С. Я. Батышев. – М. : Педагогика, 1970. – 215 с.
5. Шейко, В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. – 3-тє вид., стер. – К. : Знання-прес, 2003. – 295 с.
6. Атанов, Г. А. Деятельностный подход в обучении / Атанов Г. А. – Донецк : ЕАИ-пресс, 2001. – 160 с.

7. Гальперин, П. Я. Разумность действий и предмет науки / П. Я. Гальперин // Психология как объективная наука / П. Я. Гальперин. – М. : Ин-т практ. психологии; Воронеж : МОДЭК, 1998. – С. 318.
8. Ягупов, В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
9. Мойсеюк, Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 4-те вид., доповн. – К., 2003. – 615 с.
10. Рындак, В. Г. Личность Творчество. Развитие : учеб. пособие по педагогикетворчества / В. Г. Рындак, А. В. Москвина. – М. : Пед. вестн., 2001. – 290 с.
11. Комарова, Ю. А. Дидактическая система формирования научно-исследовательской компетентности средствами иностранного языка в условиях последиplomного образования : автореф. дисс. на соискание учен. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностраный язык, уровень профессионального образования)» / Комарова Ю. А. – СПб., 2008. – 46 с.
12. Тагиров, В. К. Формирование научно-исследовательской компетентности студента в образовательном процессе военного вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Тагиров Владислав Камильевич. – Оренбург, 2009. – 198 с.
13. Добровольсков, О. В. Научно-исследовательская деятельность курсантов как фактор профессионального становления офицера : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Добровольсков О. В. – Ульяновск, 2011. – 21 с.
14. Головань, М. С. Модель формування дослідницької компетентності / М. С. Головань // Сучасні проблеми та перспективи навчання дисциплін природничо-математичного циклу : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (Суми, 21–22 берез. 2012 р.). – Суми : СДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. – С. 21–23.
15. Борисова, З. Н. Формирование исследовательской компетентности будущего педагога в условиях педагогического колледжа : автореф. дисс. на соискание учен. Степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Борисова З. Н. – Якутск, 2007. – 23 с.
16. Колдина, М. И. Подготовка к научно-исследовательской деятельности будущих педагогов профессионального обучения в вузе : автореф. дисс. на соискание

учен. Степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Колдина М. И. – Н. Новгород, 2009. – 23 с.

17. Узнадзе, Д. Н. Экспериментальные основы психологи установки / Д. Н. Узнадзе. – Тбилиси : АН Груз. ССР, 1961. – 210 с.

18. Подоляк, Л. Г. Психологія вищої школи : підручник / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.

19. Туркот, Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.

20. Божович, Л. И. Проблемы формирования личности / Л. И. Божович. – СПб. : Питер, 2009. – 400 с. – (Серия «Мастера психологии»).

21. Подоляк, Л. Г. Психологія вищої школи : підручник / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.

22. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк [та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2005. – 399 с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Ваколюк Т.В.

Стаття надійшла до редакції 27.08.2015

Бец І. О. Развитие мотивации как одно из педагогических условий формирования научно-исследовательской компетентности будущих офицеров-пограничников

В статье рассматривается вопрос о развитии мотивации как одного из педагогических условий при реализации которого будет иметь место формирование научно-исследовательской компетентности будущих офицеров-пограничников.

Ключевые слова: *научно-исследовательская компетентность, педагогическое условие, будущие офицеры-пограничники, мотивация, научно-исследовательская деятельность.*

Bets I. O. The motivation development as one of the pedagogical conditions of future borderguards' research competence formation

The article deals with the problem as for the motivation development of the border guards' research competence formation. The term "the border guard's research competence" has been determined as well as its importance as a cadets' readiness to the future professional activity. On the basis of the future officers' of the State Border Service of Ukraine professional training theory and practice a set of pedagogical conditions of the cadets' research competence formation in higher military educational establishments has been grounded and experimentally verified.

One of the most important conditions is the cadets' motivation development for research activities.

According to V. Tahirov, pedagogical conditions should be provided by the instructor guidance to research component structure, implementation by the instructor of all areas formation, including Research activity in the current educational process; organization and carrying out of research work within the scientific societies; organization and carrying out scientific work during practice and others.

O. Dobrovolskov in the formation of research skills proposes to consider the dependence of scientific research on motivation, students' personal meaning: of personal qualities, pedagogical skills, and instructor's professionalism.

The main forms and methods of innovative teaching author calls: course design, preparation and participation in competitions and contests, specialty, independent work of students on innovative projects, the implementation of laboratory work, educational games, work in the research group, the organization of student scientific societies, etc., that promotes the development of motivation.

The most important significance to the development of motivation to learn is its professional orientation. In analyzing the dynamics in the structure of educational motivation he found that all courses had position occupied by professional reasons, then cognitive, social motives then identify and finally utilitarian motives. On this basis, V. Yakunin concluded that it is important to pay attention to professional orientation training to improve motivation as to educational activities, and to research.

Keywords: *research competence, pedagogical condition, future border guards, motivation, research activity.*